

nyező és rendező sarkadi művészetismeret–team, jövőre újra fórumot biztosít a munka folytatásához és kiterjesztéséhez.

Állásfoglalás

A Sarkadon, 1991. április 13–14-én tartott "Integrált, komplex esztétikai, művészeti nevelés" c. országos konferencia résztvevői egyetértéssel abban, hogy az integrált és/vagy komplex művészeti tárgyak eredményes tanítására a pedagógusképzés során érdemi módon fel kell készülni.

Ezért nélkülözhetetlennek tartjuk, hogy

1. a pedagógus alapképzésben az integrált és/vagy komplex tantervi és metodikai irányzatokkal a pedagógiai stúdiumok jelentőségüknek megfelelő arányban és mértékben foglalkozzanak,
2. azok, akik ilyen jellegű kísérletekben, innovációkban részt vesznek, vagy szeretnének részt venni, szervezett posztgraduális képzésben részesülhessenek,
3. a fejlesztő iskolák kapják meg a szükséges és elégséges feltételeket ahhoz, hogy az általuk kifejlesztett integrált és/vagy komplex tananyagok, eszközök, módszerek a nagy nyilvánosság számára is megismerhetőek és felhasználhatóak legyenek.

Mindez természetes nem kisebbíti az oktatási kormányzat felelősségét.

NACSA JÁNOS

A "nagy közhely"

A lovasszobor a szobrászati műfajok között az úgynevezett nagy feladat. Habár egy lóért ugyanannyit fizetnek, mint egy emberért. A Hivatal evvel jelzi, hogy a szobor lórészre kevésbé értékes.

Mert a ló a nagyobbik része a vizsgálendő szoborfajtának. Ez annyit jelent, hogy a Hivatal nem a lovat tartja fontosnak, hanem a rajta ülő embert, aki amúgyis eltakar a lóból valamennyit; igaz, hogy saját magából is. A ló tehát emelvénye az ezáltal furcsa pózban ülő embernek. Annyit is jelent, hogy a fizetség szerint lovat könnyebb mintázni, mint embert. Ha komolyan vesszük a szobrászati munkát, akkor ez persze nem igaz.

Ha átlagos felületességgel nézzük a lovakat, akkor ló mindegyik, bár többfajta ló van, és nincs két egyforma ló. Ember is többfajta van, de az ember nekünk mégiscsak fontosabb, mint az állat, és ezért egy emberfajta belül is nagy különbségeket teszünk, és a különböző emberek vonzanak vagy taszítanak, érdekesek vagy érdektelenek.

Egy szobornak viszont minden része egyformán fontos, egyformán szenvedélyes és jelentőségteljes, és minden rész csak egyszer sikerülhet, azután már nem szabad ismételni. A szobrász nem járhat járt úton, mert az nem más, mint végtelenül hosszú akadémia.

Miért készül hát annyi lovasszobor? A lovasszobor egy kulturális–reaktív dolog, az ellenőrizhetetlen múltból előcibált jelenség. Műfaj! A Történelmi Emlékmű Szobrászat már a nevével jelzi, hogy az ellenőrizhető jelennel alig törődik. Ninc könnyebb, mint nagyot mondani a múlt idők felelősségére. Ezért is készül annyi lovas szobor, másért is.

(Sok szempontból kulturálatlan kultúra a miénk. A beszédünkben is elkopott a régimúlt igeidő alakja, a szobrászatból is, és a közönség kénytelen nézni ezt a szakszerűtlen, dadogó archaizálást.)

A ló a képzőművészetben akkor jelent meg, amikor valóságosan és fontosan is megjelent. Magyarországon a lovasember ma sportoló, a ló pedig, lovas nélkül, megszűnőfélben levő igavonó erő. Nem olyan fontos, mint volt, ezért általában semmit sem tudunk mi a lóról. Annyit semmi szín alatt, amennyit egy szobrásznak okvetlenül tudnia kell. Ligeti Miklósnak a Palota térről eltüntetett lovas szobrán a lovak ágyút húztak. Körülbelül ez az utolsó indokolt lovasszobor. A "fújó paripák" utáni vágyakozás igencsak dilettáns vágyakozás.

Nagy a gentry-kultusz minálunk. Az "Úri-muriban" Csörgheő Csuli élősködő, ravaasz hülye, a színpadi változatban sexappeales főszereplő. És még annak idején azt írták Móricz Zsigmondról, hogy ez már nem aktuális téma ... Mi minden nem éltet egy műfajt! Hát ezért is készül annyi lovasszobor. Ez a második ok.

Napjainkban is születnek műfajok, és azokon lehet lemérni, hogyan sekélyesedik minden, ami Műfajjává merevedik. A "Dózsa tüzes trónja" milyen elviselhetetlenné vált egy év alatt! Székecskére ültetünk bárkit lekötözve, és kész is van. Nekem már a Manzu széken ülő nőjéről is Dózsa jut az eszembe, ami azért már szemtelenség.

A lovasszobor már annyira műfaj, hogy Marino Marini mintalovai, a bábu emberkéekkel, bevallott variációk a lovasszoborra. A lovasszobor itt már csak alkotóelem, vagy talán nincs is jelen, csak utalás arra, amit mindenki ismer.

A ló nagyon használható a drámához, a tragédiához. A vicsorgó, döglődő lófej felkocozottan, emberien szörnyű. Ezért a képzőművészetben hangsúlynak használt lófej közhely, a Guernica lófeje is. A vért okádó ló ugyanolyan vacak gondolat, mint a cica a gombolyaggal. Még ellenszenvesebb, mert alamuszibb. A szörnyű giccsnél jobb az édes-édes giccs. És ezért is készülnek lovasszobrok. Ez a harmadik ok.

A negyedik ok a Főiskola, ahol lóanatómiát nem tanítanak, de előbb-utóbb minden főiskolás csinál lovas szobrot. A költői lovasszobor, a kentaur, nem vizsgatéma.

Kétféle lovasszobor van. Történelmi- és állatbarát vagy határozatlan mítoszú. Az előbbi kényszer, Árpád nem mehet gyalog; az utóbbi pusztán tipikus szobrászi szépelgés. Volt egyfajta kórbonctani lószobrászat, a Vastagh György-féle, ahol a szobrász eldicsekedett, hogy mennyire ismeri az anatómiát, és hogy a ló minden izmáról beszámolhasson, a hajlító és feszítő izmok mind egyszerre meg vannak feszülve, a nyak hátrahajtván – ezek a lovak beri-beri görcsben szenvednek –, és hogy az izmok még jobban látszódnak, az állatok meg is vannak nyúzva.

Ha feltesszük a kérdést, milyen volt Szent László, a felelethez sok mindent kell tudni, nem elég, hogy lovon ült. A lovasszobor, éppen mert műfaj, általában mentesül a szobor kötelezettségeitől, nem kell újat mondania, és nem fontos minden része. Sőt, mint a mellszobornak, a lovasszobornak is felesleges szinte a háromnegyede.

A lovas ember ma gépesített falvak, városok, háborúk világában különös jelenség, már ritka, de még nem egzotikus. Ritkábban foglalkozik vele a gondolat, műfajból züllesnek indult, a sablonos különlegességek, az "ismeretlen fények", a "tragikus bohócok", a "mélyézésű k...-k", a "forradalmasított csip-csup dolgok" világának irányában.

"Lovasszobor" a griffen, delfinen, oroszlánon, gepárdon, bikán "lovagló" ember szobra is. Költői lovasszobor a Pegazus, és még inkább a kentaur. Az autón ülő, repülőgépen ülő ember már nem lovasszobor-téma, mert az autó, a mozdony, a hajó és a repülő maga külön alkotás, műalkotás. Ha a szobrász autóba ülteti a minisztert, ahelyett, hogy lóra ültetné a királyt, nagyon elcsigázott analógiát művel. Az olyan, mintha sofőrré ütnének valakit. Sofőrré legföljebb elütni – vagy leütni lehet valakit ...

A ló, amíg fontos volt, több volt, mint közlekedési eszköz. És nem volt szobra önmagának, mert az autó ön maga szobra is.

A lovasszobor csak különös szobor lehet, különös gondolata valakinek. (Újból fel kell menteni Marinít, mert ő különös lovas szobrokat készített.) A különösség nemcsak a gondolat szokatlansága, hanem elsősorban a gondolat minősége...

Jobb lovasszobraink, az újak, legfeljebb az átlagos ifjúsági irodalom szintjét érik el. Mégis nagyon sok lovasszobor. Mindenesetre nem árt gyanakodva fogadnunk őket...

MELOCCO MIKLÓS

Tisztelt leendő Olvasónk!

GÉHER ISTVÁN: TÜKÖRKÉPEK 37 DARABBAN
című kiadványát 1991. II. félévében jelenteti meg a
SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ.

Évek óta a legnépesebb hallgatóság követi a budapesti egyetem angol tanszékének docensét, amikor Shakespeare drámákat elemez. Ha megfontoljuk, hogy kisiskolás korunktól fogva kötelező olvasmány a nagy angol drámaíró, s hogy nincsen év, amelyben róla kötet ne jelennék meg, valóban titokzatos ez a népszerűség.

Géher István nagyszerű rádiós sorozatának ez a kötet voltaképpen "mutációja". Mindazonáltal jóval több (és nemcsak terjedelmében) az eredetinel.

Géher István Shakespeare-ről beszél, de rólunk szól. Tükörképünk - mondja, és joggal, hiszen a harminchét színpadi mű a teljes emberi lét enciklopédiája. Példatár.

Élethelyzetek, emberi kapcsolatok, erkölcsi vízvonalak kimeríthetetlenül gazdag tárháza.

Persze Shakespeare-ről szólván az irodalomtudós, a filológus szerzőnek is van mondanivalója. Nem kevés. De tegyük hozzá azonnal: Géher filológiai adatolási-adagolása szinte észrevétlen. Belesimul a szövegbe, mint egy jelzett szó jelzője.

Géher írásművészetének eleganciája persze rendkívüli tárgyismeretében rejlik. Mindent tud ő Shakespeare-ről, amit szaktudós csak tudhat. Ezért kérdőjelezhet meg olykor akár könyvtári szakirodalommal megtámogatott évszázados értéktételeket is, mondhatja nyugodtan a Két veronai nemesről, hogy "igézetesen rossz darab", tartózkodhat a témájához tapadó sztereotípiáktól, lehet még frivol is, követhet el nyugodt lélekkel blaszfémiát. Egyre megy. Hiszen módszerének lényege nem az állítás, hanem a kérdezés. Kérdések egész sorozatát zúdítja tárgyára és olvasójára, hogy azután felkínálja a maga válasz-alternatíváját, érzékeltetve, hogy a shakespeare-i polifóniában a percepciók változatok egész bonyolult hálójába feszül és rejlik.

Ezért rendkívüli ez a kötet a magyar shakespeare-ológiában, no meg azért is, mert a vállalkozás, teljesség-igénye okán példa nélkül való a hazai gyakorlatban.

Megjelenése valódi irodalomtörténeti esemény. Ha a szépirói teljesítmény oldaláról nézzük, azért, ha a magyar Shakespeare-kutatás oldaláról, azért. De még a szenzáció lehetősége is benne rejlik, hiszen a legnépszerűbb "magyar" színpadi szerzőről szól. És az életről. Mindenkire.

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ